

»Bistven preskok v razmišljanju pri telekomunikacijskih kabljih je bil prehod s kovinskih kablov na nekovinske (dielektične), torej prehod z bakrenih na optične kable. Ne gre zgolj za preskok v tehnologiji in zmogljivosti, gre tudi za surovine,« pravi dr. **Boštjan Batagelj** s Fakultete za elektrotehniko. ▶ 28, 29

[**OGLASNA PRILOGA**]

KABELI IN OMREŽJA

Med bakreno žico in steklenim vlaknom je le malo podobnosti

Kabli za podatkovni prenos na velike razdalje, bodisi bakreni bodisi optična vlakna, morajo imeti lastnost, da jakost in obliko signala, ki ga prenašajo, ohranjajo na čim večji razdalji. ▶ 28

Med bakreno žico in steklenim vlaknom le malo podobnosti

Prepredenost sveta s komunikacijskimi kablji in drugimi prenosnimi mediji je pogoj za razvoj informacijske družbe v svetovnem merilu. Brez komunikacijskih povezav si ni mogoče zamišljati razvoja niti v regionalnem obsegu, kaj šele v globalnem.

Prenosni mediji za informacije so pogoj za delovanje interneta in so enako pomembni za gospodarstvo, kulturo kot znanost. Vsakdo naj bi s kateregakoli kraja in ob kateremkoli času komuniciral s komerkoli kjerkoli. Razvoj telekomunikacij je zgodovinskega pomena.

Baker ali steklo

Prenosni komunikacijski mediji so lahko vodniški (fizični materialni vodnik) ali prostozačni (prazen oziroma malo oviran prostor). Vodniki so izdelani iz različnih snovi, najpogosteje iz prevodnika (bakra) ali dielektrika (stekla). Tako prevodni kot tudi dielektrični vodniki so zelo različno oblikovani, snovi in oblike pa so odvisne od karakteristike kablov. Med bakrenimi vodniki izstopata sukana parica in koaksialni

kabel, ki sta tudi najbolj preprosti vrsti. Med steklenimi vodniki izstopa enorodovno optično vlakno (angleško Single Mode Fiber) iz taljenega kremenovega stekla.

Čim boljše ohranjanje signala

Kablji za podatkovni prenos na velike razdalje, bodisi bakreni bodisi optična vlakna, morajo imeti lastnost, ki zagotavlja, da jakost in obliko signala, ki ga prenašajo, ohranjajo na čim daljši razdalji. Pojavi v snovi in strukturi kabla, ki signal spreminjajo, so slabljenje v snovi, nelinearnost snovi in frekvenčna značilnost snovi. Te karakteristike so za baker in steklo popolnoma različne, tudi sorodna stekla se med seboj močno razlikujejo.

Radijskim in optičnim valovom je skupno, da so del elektromagnetnega spektra; razlika med njimi pa je posledica zelo velike razlike v valovni dolžini. Radijske valovne dolžine merimo v metrih, centimetrih ali milimetrih, optične valovne dolžine pa merimo v mikrometrih. Zato je med bakrenim kablom in steklenim vlaknom malo podobnosti v delovanju in karakteristikah. ●

[INTERVJU] Dr. Boštjan Batagelj, vodja organizacijskega odbora za Optično vlakno je povz

▶▶ Optična vlakna zaradi svoje nizke cene in izjemno velike prenosne zmogljivosti omogočajo razvoj množičnega in vsem dostopnega širokopasovnega komunikacijskega sistema največje zmogljivosti.

▶ Tako pravi dr. Boštjan Batagelj s Fakultete za elektrotehniko.

Renomiran dolgoletni partner slovenskega gospodarstva za dobavo elektroenergetskega in telekomunikacijskega materiala in opreme.

TELMA TRADE
Telekomunikacije, el. energetika Ljubljana, d.o.o.
Motnica 13, 1236 Trzin
telefon: 01 562 31 00, faks: 01 562 14 70
info@telma-trade.si, www.telma-trade.si

P&P

Iz vsebine prve številke:

- ▶ Novice iz slovenske in svetovne industrije
- ▶ TOP industrijska podjetja
- ▶ Industrija solarnih naprav
- ▶ Avtomatizacija in robotizacija

Izid: 29. november 2010

www.finance.si/lobo

P&P
panoge in posel

Industrija

Kontakt v oglašnem trženju: Marko Macun, tel.: (01) 30 91 534,
marko.macun@finance.si

Na seminar optične komunikacije, Fakulteta za elektrotehniko zročilo komunikacijsko revolucijo

Hitri prenos informacij je postal ključen za sodobno družbo, zato si prizadevamo za vedno hitrejši prenos podatkov. Prvi korak k pospeševanju pretoka informacij je bil preskok z bakrenih na optična omrežja, ki v zadnjih letih pospešeno rastejo tudi v Sloveniji. A prihodnost optičnih povezav kaže, da se razvoj še ne bo ustavil. O možnostih in izzivih optičnih omrežij smo se pogovarjali z dr. Boštjanom Batageljem s Fakultete za elektrotehniko.

► Za zdaj je edina slabost optičnih kablov v primerjavi z bakrenimi tekmeči v tem, da prek kovinskih kablov lahko tudi daljinsko napajamo naprave, kot je modem ali telefon.

■ Kakšen je princip delovanja optičnih kablov? Ali ta način prenosa podatkov prinaša zgolj prednosti ali je v uporabi optičnih kablov tudi kakšna slabost delovanja?

Optični kabel vsebuje določeno število (lahko tudi tisoč in več) zelo skrbno kabliranih optičnih vlaken. Vsako vlakno je svet zase, ne sklaplja se z drugimi. Bistveno za delovanje vlakna je ujetje svetlobe v srednjem delu oziroma sredici, jedru. Vlakno svetlobe ne izpušča, zato svetloba po dolžini vlakna bistveno ne oslabi. Pojavu pravimo popolni notranji odboj, ki je že po sami fizikalni teoriji brez izgub. Zaradi drugih stranskih pojavov pa optično vlakno potujočo svetlobo le nekoliko oslabi, na dolžini 10 kilometrov, denimo, se svetlobna moč prepolovi. Šteje se, da je običajen doseg vlakenske zveze okoli 100 kilometrov, kar pa je neprimerljivo več, kot zmorejo bakreni kabli. S posebno tehniko ojačevanja je z optično zvezo mogoče premostiti čezoceanske razdalje.

Za zdaj je edina slabost optičnih kablov v primerjavi z bakrenimi tekmeči v tem, da prek kovinskih kablov lahko tudi daljinsko napajamo naprave, kot je modem ali telefon pri uporabniku. Ker je optično vlakno iz neprevodnega materiala, se po njem ne more prenašati električna energija. Vendar gre razvoj tudi v tem segmentu naprej. Danes je na trgu že mogoče kupiti vmesnike za električno napajanje prek optičnega kabla, kjer se za prenos energije uporabljajo svetloba in fotovoltaični vmesniki.

■ Kakšne hitrosti prenosa podatkov omogočajo optični kabli?

Hitrost prenosa podatkov pomeni število bitov (impulzov) na sekundo, ki jih prenašamo po vlaknu. Še pred 20 leti se je to število izražalo v megabitih (milijonih bitov) na sekundo, danes pa vrhunske zveze že prenašajo gigabite (sto milijard bitov) na sekundo. Ob tem povejmo še, da prav vrhunske zveze danes lahko hkrati prenašajo tudi po več sto takih kanalov. To pa še ni konec: napovedana je še nekajstokratna

rast v prihodnjih desetih in več letih. Seveda so to ekstremna, vendar z eksperimentom potrjena dejstva. Navadnemu uporabniku optičnega dostopa se po letu 2020 obeta podatkovna hitrost 100 megabitov na sekundo, kar mu bo zadoščalo za naravnost razkošen sprejem in oddajo različnih programov in storitev ter za premoščanje običajnih razdalj (20 kilometrov). Bakrena parica pa je namenjena premoščanju kratkih razdalj (do nekaj sto metrov) in ima tipično desetkrat manjšo hitrost prenosa podatkov, zato za prihodnje potrebe ne bo več zadoščala.

■ Kakšen razvoj telekomunikacij so povzročili optični kabli?

Optična vlakna zaradi svoje nizke cene in izjemno velike prenosne zmogljivosti omogočajo razvoj množičnega in vsem dostopnega širokopasovnega komunikacijskega sistema največje zmogljivosti. Po vlaknu lahko prenašamo ogromno množino informacij, ki se zdi skoraj nepojmljiva, denimo desetine ali stotine milijonov standardnih tele-

fonskih pogovorov. Optično vlakno bo omogočalo hišni priključek za sprejem različno zahtevnih TV-formatov vključno z nastajajočo trirazsežnostjo TV. Skratka, optično vlakno je povzročilo komunikacijsko revolucijo, zato je bila Nobelova nagrada leta 2009, ki jo je za snovanje vlakna prejel Charles Kao, zaslužena.

■ Kaj se nam na področju telekomunikacijskih povezav obeta v prihodnje? Se lahko nadejamo, da nekoč kablov ne bomo več potrebovali?

Bistven preskok v razmišljanju pri telekomunikacijskih kabljih je bil prehod s kovinskih na nekovinske (dielektrične) kable, torej prehod z bakrenih na optične kable. Ne gre zgolj za preskok v tehnologiji in zmogljivosti, gre tudi za surovine. Silicij, iz katerega je izdelano kremenovo steklo, je eden najbolj zastopanih kemijskih elementov na našem planetu. Večjega preskoka v prihodnosti ne pričakujemo. Seveda se bodo za izdelavo optičnih kablov iskali vedno novi materiali, recimo umetne mase, vendar je že sedanjí kabel iz kremenovega stekla primeren kandidat tudi za nadaljnjih sto let.

■ Kje torej lahko še pričakujemo napredek?

Napredek lahko pričakujemo pri specialnih optičnih kabljih, ki se bodo uveljavili v posebnih segmentih optičnih komunikacij, za hišna

omrežja, v avtomobilski in letalski industriji ali celo zunaj področja informatike, denimo v senzoriki. Ze zdaj se nam kaže cela vrsta optičnih senzorjev, ki so uporabni od gradbeništva do medicine. Netelekomunikacijski segmenti uporabe optičnih kablov se bodo še povečevali, kot se bo v prihodnjih letih širilo celotno področje fotonске tehnologije. Naš laboratorij na Fakulteti za elektrotehniko trenutno skupaj s slovenskim industrijskim partnerjem Instrumentation Technologies razvija sistem za precizen prenos časa po optičnih kabljih in zadnji mednarodno izmerjeni rezultati nas uvrščajo na sam svetovni vrh.

■ Ali lahko brezžična tehnologija ogrozi žične povezave?

Še pred 30 leti je v telekomunikacijah veljalo dejstvo, da se dolge razdalje premaguje z brezžičnimi povezavami (prek satelita, z radijskimi zvezami) in kratke razdalje s polaganjem kablov, v tistem času telefonskih do vsakega gospodinjstva. S pojavom optičnega vlakna, ki ima skoraj stokrat manjše izgube na enoto dolžine, se je to dejstvo spremenilo: dolge razdalje smo začeli premagovati z optičnimi kabli. S pojavom informacijske dobe želi biti vsak končni uporabnik čim bolj mobilni, kar je naše začetno dejstvo obrnilo celo na glavo. Končnih nekaj deset ali sto metrov do uporabnika je postalo brezžičnih. To pa nikakor ne pomeni, dav prihodnosti kablov ne bomo

potrebovali. S širitvijo mobilnega omrežja jih bomo potrebovali še več, saj bo potrebno večje število baznih postaj, ki bodo med seboj povezane z optičnim kablom. Rezultati, doseženi v zadnjih desetletjih, napovedujejo, da bodo v množičnih telekomunikacijskih sistemih prihodnosti prevladovali optične komunikacije po optičnem vlaknu na širokem področju fiksnih zvez na kratke, srednje in velike razdalje ter radijske komunikacije v mobilnih zvezah na kratke in srednje razdalje.

Bakreni vodniki, naj bo to sukana parica ali koaksialni kabel, bodo počasi izrinjeni iz omrežja, obdržali pa bodo določeni pomen v napravah in pri zelo kratkih povezavah. Naj še enkrat poudarim, da je baker strateški material, medtem ko je kremenovega stekla za izdelavo optičnega vlakna v neizmernih količinah, zato je omejevanje porabe bakra strateški interes.

■ Kje bo torej brezžična tehnologija še uporabna?

Radijske mikrovalovne povezave izgubljajo vlogo v usmerjenih zvezah vrste točka-točka na dolge razdalje, obetavne pa so za radijski dostop na prostiranih podeželskih območjih, saj hoče biti končni uporabnik mobilni. Satelitska tehnika pa ohranja pomen v radijski in televizijski difuziji, v komunikacijah pa zaradi visokih stroškov le za posebne uporabnike.

Pretok podatkov v naši stavbi

Danes si je težko zamisliti življenje brez sodobnih telekomunikacijskih orodij, pa naj gre za zasebno ali poslovno okolje. Le en trenutek, ko omrežje »pade«, lahko pomeni razliko med uspehom in neuspehom.

Takšnim telekomunikacijskim mrkom se lahko izognemo s pravočasnim in strokovnim načrtovanjem, pa tudi z izbiro usposobljenega in zaupanja vrednega izvajalca del.

Telekomunikacijsko ožičenje je treba načrtovati vnaprej

V okviru načrtovanja objekta je poleg elektroinštalacij, vodovodnih napeljav in ogrevalnih sistemov treba vključiti tudi telekomunikacijsko infrastrukturo. Sem sodijo inštalacije za računalniške mreže (LAN), telefonijo, protivlomno in protipožarno zaščito, klimatizacijo prostorov, povezovanje domofona in druge napeljave. S pravilno načrtovano in že v fazi gradnje vzpostavljeno telekomunikacijsko infrastrukturo se bomo

izognili naknadnim posegom v objekt, hkrati pa bomo dosegli, da bo večina infrastrukture elegantno speljana po objektu tako, da bo skrita pred očmi njegovih uporabnikov.

Naj se z omrežji ukvarjajo strokovnjaki

Sodobni uporabnik zahteva hitro in zanesljivo prenos podatkov do svojega objekta in iz njega, zato do objekta vedno pogosteje vodijo optične povezave, znotraj objekta pa je primerno LAN-ožičenje. Takšna ožičenja so lahko izvedena z bakrenimi sukanimi kabli ali optičnimi kabli Cat. 6 in Cat. 7, čedalje več pa se uporabljajo tudi bakreni kabli z oplaščenjem iz nizkodimnih materialov brez halogenov. Univerzalno LAN-ožičenje v objektu je zahteven projekt, še posebno, če govorimo o večjih poslovnih ali drugih objektih, saj je težavna že montaža, potrebno je certificirano orodje, za nadzor kakovosti vgradnje pa še merilni instrumenti.

Najpogosteje v obliki zvezde

V poslovnih objektih je uni-

verzalno ožičenje najpogosteje izvedeno z bakrenimi kabli s sukanimi paricami Cat. 5 ali še bolje Cat. 6 ali Cat. 7. Hrbtenične povezave med komunikacijskimi vozlišči pa so običajno optične, saj optika zamenjuje množico različnih tipov ožičenja in povezav, značilnih za telekomunikacijske vode v preteklosti.

Za stanovanjske objekte se najpogosteje izvajajo univerzalna ožičenja Cat. 5 in Cat. 6, ki ponujajo uporabnikom različne možnosti oziroma priključevanja različnih komunikacijskih sistemov, kot so nadzor dostopa, videonadzor, radio in televizija ter podatkovni prenos.

V različnih objektih, kot so trgovski, proizvodni, stanovanjski, izobraževalni in drugi, univerzalna ožičenja poskrbijo za horizontalne povezave med vtičnicami in komunikacijsko omaro ter optičnimi vodi za povezavo med nadstropji oziroma komunikacijskimi omarami med vozlišči. Struktura kabskega sistema je običajno v obliki zvezde, to pa predvsem zaradi velike prilagodljivosti različnim sistemom.

18. seminar optične komunikacije 2011

<http://sok.fe.uni-lj.si>

Program:

sreda, 2. februar 2011

- 9:15 **Novosti v sistemih optičnih komunikacij;** prof. dr. Jožko Budin, LSO
- 11:15 **Meritve v optičnih komunikacijah;** prof. dr. Matjaž Vidmar, LSO
- 14:15 **Prenos takta po optičnem vlaknu;** Jurij Tratnik, LSO
- 15:15 **Merilni rezultati prenosa takta;** Primož Lemut, I-Tech
- 15:35 **Aplikacije Brillouinovega sipanja;** dr. Tomaž Korošec, LSO
- 16:15 **Optične medsatelitske povezave;** Luka Naglič, LSO
- 16:35 **Kompensacija disperzije v WDM zvezeh;** Gašper Kraševc, LSO

četrtek, 3. februar 2011

- 8:15 **Universal tool for FTTx networks testing;** D. I. B. Bárta, JDSU Avstrija
- 9:15 **Prisluškovanje na optičnem vlaknu;** dr. Boštjan Batagelj, LSO
- 9:35 **Varne optične komunikacije;** Jurij Tratnik, LSO
- 10:15 **Povsem optična DWDM omrežja;** Peter Reinhardt, Xenya d.o.o.
- 10:35 **Optical Network Link Design;** David Dahan, ECI Telecom, Izrael
- 11:15 **Advanced Optical Monitoring Techniques;** D. Dahan, ECI Telecom, Izrael
- 12:15 **Učinkovita komunikacijska omrežja;** Klaus Samardžić, Smart Com d.o.o.
- 14:15 **Passive Optical Networks;** Christian A. Bunge, Deutsche Telekom, Nemčija
- 16:15 **Regulacija optičnih omrežij;** Katja Mohar Bastar, Boštjan Makarovič, APEK
- 17:15 **Optični pretvorniki;** Zvone Žagar, EZŽ komunikacijski izdelki, d.o.o.
- 17:35 **SDH optične naprave;** Janez Zupan, Marko Vaupotič, Iskra Sistemi, d. d.

petek, 4. februar 2011

- 8:15 **Novosti v optičnih nano-tehnologijah;** prof. dr. Jožko Budin, LSO
- 9:15 **Modulation Formats;** N. Pavlovic, Nokia Siemens Networks, Portugalska
- 10:15 **Green broadband telecom;** G. Tosi-Beleffi, Communication Ministry, Italija
- 11:15 **FTTH Standardization activities;** Antonio L. J. Teixeira, Portugalska
- 12:15 **Digital coherent transceivers;** Seb Savory, UCL, UK

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za elektrotehniko

ZAJTRK PRVAKOV

GORENJSKA

KAVARNA NA ŠTENGAH
CANKARJEV TRG 16, ŠKOFJA
LOKA

**KAVARNA Z GOSTINSKIM
VRTOM THE OLD ENGLISH
HOUSE**
CESTA STE MARIE AUX MINES
15, TRŽIČ

KAVA BAR COKLA
TRG SVOBODE 23, TRŽIČ

PENZION MLINO
SPODNJE GORJE 50A, ZGORNJE
GORJE

DNEVNI BAR KRČMAR
ZGORNJE GORJE 7, ZGORNJE
GORJE

**GOSTILNA IN PRENOČIŠČA
PR'ZET**
DOBRAČEVSKA ULICA 90, ŽIRI

CAFFE GEPARD
JOBSTOVA ULICA 17, ŽIRI

BAHAČ BAR
LOŠKA CESTA 11, ŽIRI

ŠTEGCA BAR
TRG SVOBODE 1, ŽIRI

DOLENJSKA

CAFFE VERONA
BELOKRANJSKA 5, NOVO MESTO

GOSTIŠČE NA VASI
DOLENJE KAMENCE 35,
NOVO MESTO

PUB PRI VODNJAKU
GLAVNI TRG 3, NOVO MESTO

**ČAJARNA PRI KANDIJSKEM
MOSTU**
GLAVNI TRG 17, NOVO MESTO

PIZZERIA ELDORADO
IRČA VAS 14, NOVO MESTO

BISTRO CC
LJUBLJANSKA 27, NOVO MESTO

BIG STAR PUB
LJUBLJANSKA CESTA 26,
NOVO MESTO

KAVKA PUB
LJUBLJANSKA CESTA 26,
NOVO MESTO

GOSTINSTVO MRHAR
PADERŠIČEVA ULICA 11,
NOVO MESTO

PIZZERIA ERA
POD TRŠKO GORO 83,
NOVO MESTO

KAVA BAR PRI SLONU
ROZMANOVA 22, NOVO MESTO

BAR ARKADE
ROZMANOVA UL. 1, NOVO MESTO

ATMOSFERA CAFFE
SLAVKA GRUMA 7, NOVO MESTO

LADY BAR
ŠMIHEL 48, NOVO MESTO

OKREPČEVALNICA TURK
LJUBLJANSKA CESTA 27, NOVO
MESTO

KAVA BAR OAZA
ŠEGOVA ULICA, PAVILJON 4A,
NOVO MESTO

BRBLARNA BAR
ZLEBEJ 1A, NOVO MESTO

KAVARNA TRATNIK
GLAVNI TRG 11, NOVO MESTO

BJUŠI GALEJA BAR
LJUBLJANSKA C. 26, NOVO MESTO

MYSTIC BAR NOVO MESTO
www.myspace.com/
mysticbartrgovina 13, NOVO
MESTO

BAR PRI TOMAŽU
LJUBLJANSKA C. 80, NOVO MESTO

GOSTIŠČE LOKA
ZUPANČIČEVO SPREHAJALIŠČE
2, NOVO MESTO

BAR ČURK
GRAJSKA CESTA 2, ČRNOMELJ

BAR EMONEC KAFE
ZADRUŽNA CESTA 16,
ČRNOMELJ

NAPOLEON CAFFE
ZADRUŽNA CESTA 33,
ČRNOMELJ

RESTAVRACIJA ŠTAJDOHAR
KANIŽARICA 41G, ČRNOMELJ

GOSTIŠČE ŽUPANČIČEV HRAM
DRAGATUŠ 22, DRAGATUŠ

BAR BUČAR
SELA PRI DOLENJSIH TOPLICAH
BŠ, DOLENJSKE TOPLICE

GOSTILNA PRI MARI
NOVOMEŠKA CESTA 87, STRAŽA

BLATNIKOV HRAM
www.sloveniaholidays.si, DVOR

ELEKTRO BAR
NOVOMEŠKA CESTA 11,
ŠENTJERNEJ

**OKREPČEVALNICA BISTO
KAVAL**
VELIKE BRUSNICE 13, BRUSNICE

**GOSTILNA-PRENOČIŠČA
VOVKO BRUSNICE**
www.gostilna-vovko.si,
BRUSNICE

BAR ATMOSFERA
CESTA XV BRIGADE 27,
METLIKA

GRAJSKA KLET
TRG SVOBODE 4, METLIKA

BAR LIBER
CESTA XV. BRIGADE 51,
METLIKA

GOSTILNA ŠPOLAR
MAROF 7, MIRNA PEČ

**OKREPČEVALNICA
KRAMARIČ**
GRAJSKA CESTA 4, OTOČEC

**TERME KRKA - PE HOTELI
OTOČEC**
GRAJSKA 2, OTOČEC

PIVNICA AS
PRELESJE 34, ŠENTRUPERT

GOSTIŠČE PRI FRANCKI
GLAVNA CESTA 11, MIRNA

KAVARNA LAGOS
GALLUSOVO NABREŽJE 4,
RIBNICA

AMADEUS BISTRO
ŠKRABČEV TRG 25, RIBNICA

BAR PUB HOTEL
ŠKRABČEV TRG 52, RIBNICA

KAVARNA EVENT
OB ŽELEZNICI 4A, RIBNICA

BISTRO Ž
TRG 25. MAJA 1, SODRAŽICA

PIZZERIA LUIGI
TRG ZBORA ODPOLANCEV 66A,
KOČEVJE

KAVARNA ŠALEHAR
TRG ZBORA ODPOLANCEV 2,
KOČEVJE

POSESTVO PULE - TREBELNO
DREČJI VRH 16, TREBELNO

APARTHOTEL VILA TOPLICE
ŠMARJEŠKE TOPLICE 240,
ŠMARJEŠKE TOPLICE

GOSTILNA "ŠELIGO"
GOLIEV TRG 8, TREBNJE

GOSTILNA OPARA
GOLIEV TRG 13, TREBNJE

GOSTILNA PAVLIN
GUBČEVA 7, TREBNJE

DISKOTEKA AFRICA
OBRJNIŠKA ULICA 24, TREBNJE

**GOSTIŠČE HRIBAR TURIZEM,
TRGOVINA IGNAC HRIBAR S.P.**
POD GRADOM 10, TREBNJE

BAR PRI DEDU GERMOVŠKU
RIMSKA CESTA 4, TREBNJE

KAVARNA EVROPA
STARI TRG 32B, TREBNJE

BAR BOTRIČEK
DOLENJA NEMŠKA VAS 25,
TREBNJE

AMADEUS BAR
STARI TRG 48, TREBNJE

OŠTARIJA MARGARETA
CESTA 4. JULIJA 22, KRŠKO

STADION CAFE PUB
CESTA KRŠKIH ŽRTEV 130,
KRŠKO

CENTER CAFE BAR
CESTA KRŠKIH ŽRTEV 141,
KRŠKO

PIVNICA APOLON
WWW.PIVNICAAAPOLON.COM,
KRŠKO

BAR DADA
KOLODVORSKA 1, KRŠKO

GOSTILNA PEČNIK
GUNTE 8A, KRŠKO

GOSTIŠČE SENICA
TITOVA CESTA 89, SENOVO

KLET PENIN ISTENIČ
STARA VAS 7, BIZELJSKO

KAVA BAR PALMA
BOŠTANJ 80, BOŠTANJ

BAR CAFFE ELBA
PLETERŠNIKOVA 4A, BREŽICE

GOSTILNA PENZION LES
RIMSKA CESTA 31, BREŽICE

PIZZERIA GRIČ
ZAGREBSKA CESTA 2, BREŽICE

TERME ČATEŽ
TOPLIŠKA C. 35, ČATEŽ OB SAVI

BAR ANY TIME
ULICA MLADINSKIH DELOVNIH
BRIGAD 1, LESKOVEC PRI
KRŠKEM

BAR NULA : NULA
KVEDROVA 31, SEVNICA

CENTRALS CAFFE
TRG SVOBODE 5, SEVNICA

PIZZERIA MAGIC
KVEDROVA CESTA 27A, SEVNICA

VINSKA KLET MASTNAK
OREŠJE 10, SEVNICA

YUMBO CAFFE
PLANINSKA CESTA 5, SEVNICA

PRIMORSKA

CAFFE & COCKTAILBAR TOKIO
BEVKOV TRG 1, NOVA GORICA

GOSTILNA METULJ
CANKARJEVA 60, NOVA GORICA

KAVA BAR VOGAL
DELPINOVA 15, NOVA GORICA

MONALIZA
KIDRIČEVA 9, NOVA GORICA

OKREPČEVALNICA MARIČKA
KIDRIČEVA 22A, NOVA GORICA

KAVA, ČAJ ŠEŠE
ULICA GRADNIKOVE BRIGADE 7,
NOVA GORICA

ALCATRAZ PIZZERIA
VOJKOVA CESTA 61, NOVA
GORICA

SPLENDID BAR
BEVKOV TRG 6, NOVA GORICA

**RESTAVRACIJA GRAD
KROMBERK**
GRAJSKA CESTA 1, NOVA
GORICA

ČAJANKA
GRADNIKOVE BRIGADE 7, NOVA
GORICA

OKREPČEVALNICA PORTO
REJČEVA 14, NOVA GORICA

GOSTIŠČE ŠTERK
AJŠEVIČA 13, NOVA GORICA

**RESTAVRACIJA IN PICERIJA
TRIGLAV**
CANKARJEVA 12, NOVA GORICA

RESTAVRACIJA PRIMULA
SOŠKA CESTA 40, SOLKAN

OKREPČEVALNICE ŠTURJE
GORIŠKA CESTA 11,
AJDOVŠČINA

**SLAŠIČARNA IN PIZZERIJA V
ŠTURJAH - AJDOVŠČINA**
GORIŠKA CESTA 11,
AJDOVŠČINA

BAR PRI HLADNIKU
ČRNI VRH 41, ČRNI VRH NAD
IDRIJO

APARTMAJI KANINSKA VAS
KANINSKA VAS 7, BOVEC

HOTEL KANINA BOVEC
LEDINA 9, BOVEC

JOJO BAR APARTMAJI
RUPA 7A, BOVEC

CENTRAL BAR
LAPAJNETOVA 44, IDRIJA

KENDOV DVOREC
NA GRIČU 2, SPODNJA IDRIJA

OKREPČEVALNICA PASICE
DOLENJI NOVAKI BŠ, CERKNO

BAR ŽELIN
STRAŽA 7A, CERKNO

BAR PRI GABRIJELU
TRG PREKOMORSKIH BRIGAD 1,
CERKNO

GOSTIŠČE GAČNIK V LOGU
www.cerkno.com, CERKNO

OKREPČEVALNICA LOŽICE
LOŽICE 8, DESKLE

GOSTILNA DERMOTA
ULICA IVANA GRADNIKA 24,
DESKLE

GOSTILNA SIVI ČAVEN
POTOČE 6, DOBRAVLJE

GOSTILNA BUŽINEL
MEDANA 16, DOBROVO V BRDIH

**TURISTIČNA KMETIJA ŠČUREK
IVAN & STOJAN**
PLEŠIVO 44, DOBROVO V BRDIH

**CASINO VENKO, HOTEL IN
RESTAVRACIJA**
www.venko.si, DOBROVO V
BRDIH

HOTEL KOZANA
KOZANA 94, DOBROVO V BRDIH

PIZZA BAR PRI VITKU
PRI MALNIH 41, KOBARID

KAVARNA KOBARID
TRG SVOBODE 1, KOBARID

RESTAVRACIJA KOTLAR
TRG SVOBODE 11, KOBARID

BAR ZVONČEK
TRG SVOBODE 4B, KOBARID

RESTAVRACIJA HIŠA FRANKO
STARO SELO 1, KOBARID

GOSTIŠČE PIZZERIA JAZBEC
IDRSKO 56, KOBARID

PENSION RUTAR
MESTNI TRG 6A, TOLMIN

BAR GRAD
PREŠERNOVA 4, TOLMIN

CAFFE SANTANA SHOP
NA LOGU 21, TOLMIN

M BAR
CANKARJEVA ULICA 2, TOLMIN

PICERIJA NA PLACU
GORIŠKA CESTA 13,
VIPAVA

CAPPUCCINO PARK
PRIMORSKI TEHNOLOŠKI PARK
VRTOJBA, ŠEMPETER PRI GORICI

**GOSTILNA PRI TREH
MOSTOVH**
PRVAČINA 15, PRVAČINA

**OKREPČEVALNICA
CITYBURGER**
ANKARANSKA CESTA 7, KOPER

KAVARNA ROTONDO
ANKARANSKA CESTA 7B, KOPER

PIZZERIJA ATRIJ
ČEVLJARSKA 8, KOPER

BELLA VITA BAR
DOLINSKA CESTA 1B, KOPER

RESTAVRACIJA PRISTAN
FERRARSKA ULICA 30, KOPER

PORT BAR ŽUSTERNA
ISTRSKA CESTA 67, KOPER

PIZZERIA PARK
PRISTANIŠKA ULICA 2, KOPER

KAVARNA KAPITANIJA
UKMARJEV TRG 8, KOPER

DOMAČIJA BUTUL
WWW.BUTUL.NET, KOPER

**OKREPČEVALNICA ISTRSKA
KLET SLAVČEK**
ŽUPANČIČEVA 39, KOPER

CLASSIC CAFFE
ANKARANSKA CESTA 5B, KOPER

PIZZERIJA TAVELCA
VANGANELSKA 2A, KOPER -
CAPODISTRIA

FLASH BAR
FERRARSKA 5, KOPER -
CAPODISTRIA

HOTEL BIO
VANGANELSKA CESTA 2, KOPER
- CAPODISTRIA

CHARLIE BAR
ŠMARSKA CESTA 5 B, KOPER

HOTEL VODIŠEK
KOLODVORSKA 2, KOPER -
CAPODISTRIA

CAFFE BAR CIRCOLO
ULICA OSVOBODILNE FORNTE
10, KOPER - CAPODISTRIA

OKREPČEVALNICA SERMIN
BERTOKI, SERMIN 8, KOPER
- CAPODISTRIA

ABIS CAFE
CANKARJEVA 4, KOPER -
CAPODISTRIA

HOTEL ADRIA
JADRANSKA CESTA 25,
ANKARAN

**GOSTILNA IN PIZZERIJA
ANKARAN**
JADRANSKA CESTA 66,
ANKARAN

RESTAVRACIJA ANDOR
VINOGRADNIŠKA POT 9,
ANKARAN - ANCARANO

BAR POD KOSTANJEM
PLAVJE 18, ŠKOFIJE

CASINO GAMBLING
SPODNJE ŠKOFIJE 259, ŠKOFIJE

GOSTILNA MALOVEC
KRAŠKA CESTA 30A, DIVAČA

TURISTIČNA KMETIJA PETELIN
PLISKOVIČA 93, DUTOVLJE

**IZLETNIŠKA KMETIJA GRČA
BOGDAN - ŠTANJEL**
HRUŠEVIČA 6, ŠTANJEL

CAFFE ALLE PORTE
KOPRSKA ULICA 1, IZOLA

GOSTILNA HIŠA TORKLA
KORTE 44B, IZOLA

WINE BAR MANZIOLI
MANZIOLIJEV TRG 5, IZOLA

FLY BAR
PITTONIJEVA ULICA 11, IZOLA

HOTEL MARINA
VELIKI TRG 11, IZOLA

THE WALL PUB
ULICA OB STOLPU 12, IZOLA
- ISOLA

GOSTILNA JASNA
JAGODJE 24A, IZOLA - ISOLA

GOSTILNA AMFORA
BRUINSKA ULICA 4, KOZINA

**PIVOVARNA IN PIVNICA
FLORA**
KRVAVI POTOK 19, KOZINA

**PIVOVARNA IN GOSTILNA
MAHNIČ**
KOLODVORSKA 4, KOZINA

GOSTILNA PIZZERIA Ž 2
OBROV 54D, OBROV

GOSTILNA POVODNI MOŽ
TOPOLC 8A, ILIRSKA BISTRICA

**PLANINSKI DOM NA
ŠVIŠČAKIH**
PREŠERNOVA 25, ILIRSKA
BISTRICA

GOSTILNA MOHOREČ
www.mohorec.si, GRACIŠČE

ISTRSKA KLET
www.istrska-klet.com, ŠMARJE

**GOSTILNA TRIJE LOVCI -
ŠMARJE**
SRGAŠI 38A, ŠMARJE

HOTEL BARBARA FIESA
FIESA 68, PIRAN

OKREPČEVALNICA IVO
GREGORČIČEVA ULICA 31, PIRAN

HOTEL TARTINI
TARTINIJEV TRG 15, PIRAN

GOSTIŠČE VERDI
VERDIJEVA ULICA 18, PIRAN
- PIRANO

GOSTIŠČE ISTRANOVA
www.istranova.eu, SEČOVLJE
- SICCIÖLE

**TURISTIČNA KMETIJA CASA
DEL SAL**
www.casadelsal.com, SEČOVLJE
- SICCIÖLE

HOTEL-RESTAVRACIJA TOMI
LETOVIŠKA POT 1, PORTOROŽ

OKREPČEVALNICA MAK BAR
LIMINJANSKA CESTA 96,
PORTOROŽ

Cat. 6A in Cat. 6_A – v čem je razlika in zakaj je to pomembno?

Imeni sta podobni, a imata standarda različne zahteve

S povečanjem potreb po 10-gigabitnem ethernetu na prepletenih bakrenih paricah so se pojavili tudi novi standardi za ta ožičenja. Organizacija EIA/TIA je februarja 2008 izdala standard Cat. 6A, v istem časovnem obdobju pa je organizacija ISO/IEC izdala channel standard Class E_A.

Vendar pa ta dva standarda nimata enako visokih zahtev in s tem povzročata zmedo na trgu. Zmeda se še poveča, ko govorimo o posameznih komponentah ožičenja. EIA/TIA in ISO/IEC določata različne izvedbe za priključne module, a je poimenovanje preveč podobno. Zato je treba temu dejstvu nameniti posebno pozornost, drugače se lahko kaj hitro zgodi, da uporabnik ne bo dobil, kar je pričakoval.

Novi standardi so bili potrebni

Protokol IEEE za 10-gigabitni ethernet (802.3an) je bil predstavljen v juliju 2006. Ker je povečal pasovno širino do 500 megahercov, Cat. 6 pa določa pasovno širino do 250 megahercov, je bilo jasno, da bo treba sprejeti nove standarde, ki bodo podpirali novi protokol. V standardu 802.3an IEEE se določene minimalne zahteve, ki jih mora izpolnjevati povezava channel, da bi novi protokol deloval. Nekaterim proizvajalcem je to uspelo doseči že z dobrimi komponentami Cat. 6, kar sicer ni bilo dovolj za novo poimenovanje, so pa zato takim komponentam dodajali svoje oznake, denimo »Real10«. Največ težav pri doseganju

ustreznih pogojev za delovanje novega protokola pa so proizvajalci imeli z neoklopljenimi oziroma UTP-sistemi Cat. 6. Zaradi uporabe visokih frekvenc je celoten sistem precej bolj dovzeten za zunanje motnje in že tako šibki signali se lahko hitro izgubijo v šumu. To je pomenilo, da so načeloma tudi neoklopljeni sistemi Cat. 6 lahko bili ustrezen medij za novi protokol, vendar le na kratkih razdaljah.

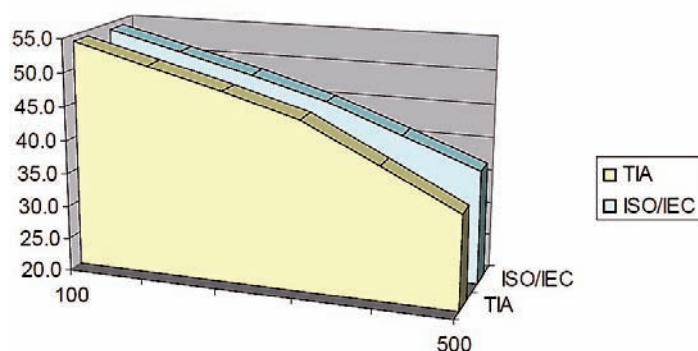
Komponente ISO/IEC so v prednosti

Različne institucije so zato začele določati nove kabske performančne razrede, ki bi 500 megahercov dosegali na uveljavljenem formatu RJ45; najprej EIA/TIA s standardom Cat. 6A v februarju 2008 in nato še ISO/IEC s svojimi zahtevami za channel. Vendar pa zahteve teh dveh standardov niso identične, kar velja tako za Channel NEXT kot za komponentne vrednosti NEXT, kar je razvidno iz priloženih grafov.

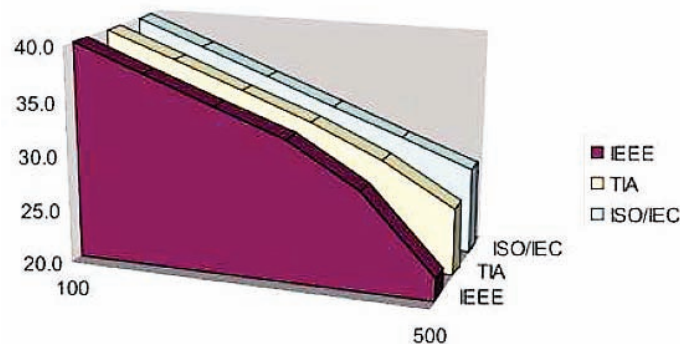
Potreba po standardih, ki opredeljujejo posamezne komponente Cat. 6_A, se je najprej pojavila, ko so uporabniki začeli zahtevati interoperabilne komponente oziroma ko so hoteli imeti možnost kombinirati komponente različnih proizvajalcev in hkrati ohraniti performančni razred Class E_A.

Tako kot pri zahtevah za channel tako tudi komponente Cat. 6_A po ISO/IEC presejajo zahteve Cat. 6A po EIA/TIA. V praksi to pomeni vsaj tri decibele boljše rezultate NEXT pri 500 me-

ISO/IEC Cat 6_A vs. TIA Cat 6A
Connecting Hardware NEXT Values

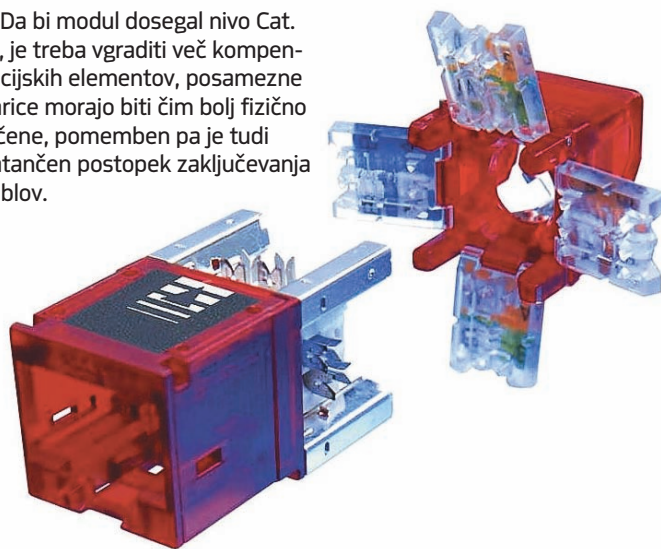

IEEE 802.3an vs. ISO/IEC vs. TIA
Channel NEXT Values

► Cat. 6A in Cat. 6_A – podobno poimenovanje, a različen pomen.

► Da bi modul dosegal nivo Cat. 6_A, je treba vgraditi več kompenzacijskih elementov, posamezne parice morajo biti čim bolj fizično ločene, pomemben pa je tudi natančen postopek zaključevanja kablov.

► Protokol IEEE za 10 gigabitni ethernet (802.3an) je bil predstavljen v juliju 2006. Ker je povečal pasovno širino do 500 megahercov, Cat. 6 pa določa pasovno širino do 250 megahercov, je bilo jasno, da bo treba sprejeti nove standarde, ki bodo podpirali novi protokol.

gahercih v prid komponent ISO/IEC.

Pri ISO/IEC je potrjevanje standardov trajalo dlje

Eden od razlogov za to je, da gre za različni strukturi organizacij. ISO/IEC sestavljajo različne organizacije, ki zahtevajo medsebojno koordinacijo, to pa je celoten postopek podaljšalo, pri EIA/TIA pa gre za eno interesno skupino. Drugi razlog je tehnična kompleksnost in oranje nove ledine. Dolej smo dodobra spoznali medsebojno delovanje in vplivanje posameznih komponent do frekvence 250 megahercov, pasovna

širina pa se je zdaj podvojila in to zahteva drugačen pristop že pri zasnovi komponent, ki morajo obdržati format RJ45, da bi ohranili združljivost za nazaj.

Da bi sodil v performančni razred Class E_A, mora modul Cat. 6_A doseči tri decibele boljše vrednost NEXT pri 500 megahercih kot modul Cat. 6A, kar je zelo pomembno. Da je to mogoče, mora biti modul zgrajen povsem na novo. Za večino modulov Cat. 6A, ki so že na trgu, pa to ne drži, saj so enostavno le nadgradnja dosedanjih rešitev. Da bi modul dosegal nivo Cat. 6_A, mu je treba vgraditi več kompenzacijskih elementov, zasnova modula mora omogočati, da so posamezne parice čim bolj fizično ločene, zelo pomemben dejavnik je tudi postopek zaključevanja kablov, ki mora biti natančen, da bi zagotovili nemoteno delovanje.

Dolgo in zanesljivo delovanje

Danes je Class E_A najvišji performančni razred s tehnologijo RJ45. Poleg zagotovljene podpore za 10-gigabitni ethernet aplikacije prinaša tudi podaljšano življenjsko dobo ožičenja in ponuja zanesljivost v delovanju. Če je pogoj interoperabilnosti, potem je obvezna uporaba komponent Cat. 6_A, saj komponente Cat. 6A enostavno ne zagotavljajo izvedb na višji ravni Class E_A.

Marko Beranek, Fibernet, d. o. o., R&M GMBH, podružnica Adriatic, povzeto po IEEE 802.3an, ISO/IEC 11801 Amendment 1, Amendment 2, EIA/TIA 568B.2-10, R&M Whitepaper|Cat.6A vs. Cat.6A|V1.1|en|06/2009

Zaradi nizke cene priljubljeni bakreni kabli

Parice so najpogosteje uporabljene v telefonskih omrežjih, tako da se skoraj vse stekajo v razdelilno mesto telekomunikacijskega podjetja. Dolge so lahko nekaj kilometrov in za prenos ne potrebujejo obnavljalnikov, hitrost prenosa pa je odvisna od razdalje. Parični kabli lahko prenašajo tako digitalne kot tudi analogne signale. Zaradi nizke cene so bili in so še vedno zelo priljubljeni.

Sukana parica je sestavljena iz dveh izoliranih bakrenih žic debeline približno milimeter, ki stamed seboj prepleteni. Prepleteni stazato, ker dve vzporedni žici tvorita anteno, s prepletanjem pa se možnost sprejemanja in oddajanja signalov zmanjša.

Poznamo tri osnovne tipe kablov iz sukanih paric: neoklopljena (angl. unshielded twisted pair, UTP), s folijo ovite parčne kable (angl. foiled twisted pair, FTP) in oklopljeno

parico (angl. shielded twisted pair, STP).

Večprepletenih parnih žic je pogosto sklenjenih skupaj in tvorijo parični kabel. Število paric v kablu je različno. V računalniških omrežjih se večinoma uporabljajo kabli s štirimi paricami.

Sedem kategorij

Parične kable delimo v sedem kategorij, odvisno od hitrosti povezave.

- **Kategorija 1:** vsebuje parične telefonske kable, ki lahko prenašajo glas, ne pa podatkov.
- **Kategorija 2 (razred A):** vključuje parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot štiri megabite na sekundo. Sestavljena je iz štirih prepletenih parov bakrenih žic.
- **Kategorija 3 (razred B):** sem prištevamo parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot 16 megabitov na sekundo. Kabel

je sestavljen iz štirih prepletenih parov bakrenih žic, ki so na vsak meter prepleteni s tremi zavoji.

- **Kategorija 4 (razred C):** vključuje parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot 20 megabitov na sekundo.
- **Kategorija 5 (razred D):** vključuje parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot 100 megabitov na sekundo. Kabel je sestavljen iz štirih prepletenih parov bakrenih žic.
- **Kategorija 6 (razred D):** vključuje parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot 250 megabitov na sekundo. Kabel je sestavljen iz štirih prepletenih parov bakrenih žic.
- **Kategorija 7 (razred E):** vključuje parične kable za prenos podatkov s hitrostjo več kot 600 megabitov na sekundo. Kabel je sestavljen iz štirih prepletenih parov bakrenih žic.

FIBERNET

Strukturirano ožičenje   Optične komunikacije   Celovite rešitve napajanja in hlajenja

R&M

Convincing cabling solutions

Cat. 6_A modul

Novi R&M Cat. 6_A modul po ISO/IEC 11801 Amendment 2

info@fibernet.si   www.fibernet.si   01 420 51 50

Z nizko kakovostjo inštalacij do nizkih cen objektov

Inšpekcijski nadzor električnih inštalacij pri prevzemu novogradenj je slab

V objekte, ki se gradijo v zadnjem času, se ravno zaradi znižanja stroškov investicije velikokrat vgrajujejo kabli, ki so neprijemni, poddimenzionirani in brez ustreznih standardov, je povedal Zlatko Hren iz podjetja Kabeltec. Kot je dodal, so ob prevzemu priložni predpisani certifikati, ki so dosegljivi tudi na spletnih straneh.

V objekte morajo biti vgrajeni ustrežni kabli, kakor so predpi-

sani v projektni dokumentaciji. A po Hrenovih besedah se pogosto dogaja, da tudi projektanti še vedno predpisujejo kable po standardu JUS, ki v Sloveniji že dlje časa ni več v uporabi. Standard JUS se sicer še upošteva tam, kjer ni nadomestne regulative, vendar pa navadni inštalacijski kabli vsekakor ne sodijo v to kategorijo.

Težava je predvsem požarna varnost

Neustrezni kabli so pogosto krivi za povečano požarno ne-

varnost v novih objektih kakor tudi za nekakovostno delovanje aktivne opreme, ki je priključena na kable, pravi Hren. Ugotavlja, da se izvajalci zaradi nižjih cen pogosto odločajo za manj kakovostne izdelke, kar pomeni slabšo prodajo za ponudnike kakovostnih izdelkov.

Poleg neustreznih kablov je pomembno tudi zagotavljanje protipožarne varnosti preostale opreme in pribora, ki je predpisana s standardom DIN-VDE 4102-12. V njem je opredeljeno natančno funkcijsko delovanje

oziroma varnost celotnega sistema (kabli, obešala, električne doze in podobno). Hren poudarja, da se velikokrat vgrajujejo materiali, ki ne zadovoljujejo teh standardov.

Zakonodaja je ustrežna, a neupoštevana

Kot pravi Hren, je zakonodaja na tem področju ustrežna, saj so standardi povzeti po evropski regulativi, težava je v tem, da se ta pravila pri gradnji objektov in v prodaji pogosto kršijo. Vsaj tako opaža sam. Problem verjetno nastane pri inšpekcijskih

službah, ki so nedosledne pri pregledih ob prevzemu objektov oziroma ne poznajo zadosti novih materialov, ki so vgrajeni. Pogosto ustreznosti vgrajenih kablov sploh ne preverjajo, temveč pogledajo zgolj barvo, nihče pa ne ugotavlja, ali vgrajeni materiali (kabli, doze in drugi elementi) res upoštevajo zahteve, predvidene v projektu.

Pozorno že pri manjših nakupih

Kot razlaga Hren, že dlje časa opaža, da trgovci proizvajalčeve

originalne deklaracije preprosto prelepijo s svojimi. To pomeni, da kabel, ki je razstavljen na polici (recimo YM-J), ne ustreza standardu. Trгоvec pa preprosto to deklaracijo prelepiti s svojo, na kateri piše NYM-J (prva črka pomeni N – norm). To pomeni, da je kabel na polici slabši (tanjši presek vodnika, slabši baker, slabša izolacija in podobno), kot ga predpisuje standard DIN-VDE. S tem so seveda kupci zavedeni, saj so kupili kabel, ki ne ustreza navedenim karakteristikam.

Sistem barv poskrbi, da so napeljave logične in varne

Na nekaterih področjih so standardi za električne inštalacije zastareli, saj segajo še v obdobje Jugoslavije

Inštalacija je sestava vseh elementov, ki omogočajo prenos električne energije do porabnikov, zato mednje štejejo tudi naprave za zaščito človeka, naprav in lastnine pred dotikom električne napetosti.

Pri projektiranju inštalacij v objektih je treba upoštevati simbole električnih elementov in naprav, za katere veljajo različni standardi. Včasih so se uporabljali standardi JUS, ki so za nekatera področja v veljavi še danes, saj še niso bili posodobljeni. Zelo so uveljavljeni tudi nemški standardi DIN in VDE, to pa je posledica močne nemške industrije na tem področju. V Sloveniji za urejanje področja inštalacij uporabljamo harmonizirane standarde evropskih držav, oznaka zanje pa je EN. Najbolj znani so standardi za izolirane električne vodnike. Vse pogosteje je v uporabi tudi poenoten mednarodni standard IEC.

Standard IEC 60617 vsebuje grafične simbole za elektrotehnične elemente in naprave.

Največ kablov in vodnikov

Najpogosteje uporabljen inštalacijski material so izolirani vodniki in električni kabli, ti pa so »skriti« v inštalacijskih ceveh različnih premerov in materialov, ki potekajo po stenah, in sicer zgolj navpično in vodoravno. Poleg teh osnovnih materialov se za izvedbo omrežja uporabljajo še razvodnice, vtičnice, mikrostikala za razsvetljavo, razdelilne omare in razdelilniki, stikala, zaščitni elementi in števeci, seveda pa celotno omrežje postavljamo zaradi delovanja električnih naprav, ki so končni »uporabniki« inštalacij.

Za sistem označevanja harmoniziranih vodnikov in kablov uporabljamo standarda SIST HD 361S 3 in DIN VDE 0281/0282 (CENELEC, evropski standard, ki je vnesen v slovenski standard SIST). Za označevanje energetskih kablov uporabljamo standard DIN

VDE 0271/0272/0273/0276 (nemški standard).

Prezezi vodnikov električnega toka so standardizirani. V stanovanjih za stalno položene vodnike najpogosteje uporabljamo vodnike prereza 1,5 in 2,5 milimetra, za večje porabnike pa je treba vodnik dimenzionirati glede na oddaljenost in moč porabnika.

Sistem barv prepreči zmešnjavo

Vodnike ločimo glede na barvo izolacije, ki jih obdaja. Ozemljitveni oziroma zaščitni vodnik ali PE (Protection-Earth) je na eni strani vedno ozemljen, vezan na ozemljilo oziroma zbiralko GIP (glavna izenačitev potenciala). Priključne sponke ozemljitvenega vodnika pa mora biti vezana na ohišje električnih naprav oziroma na izpostavljene prevodne dele.

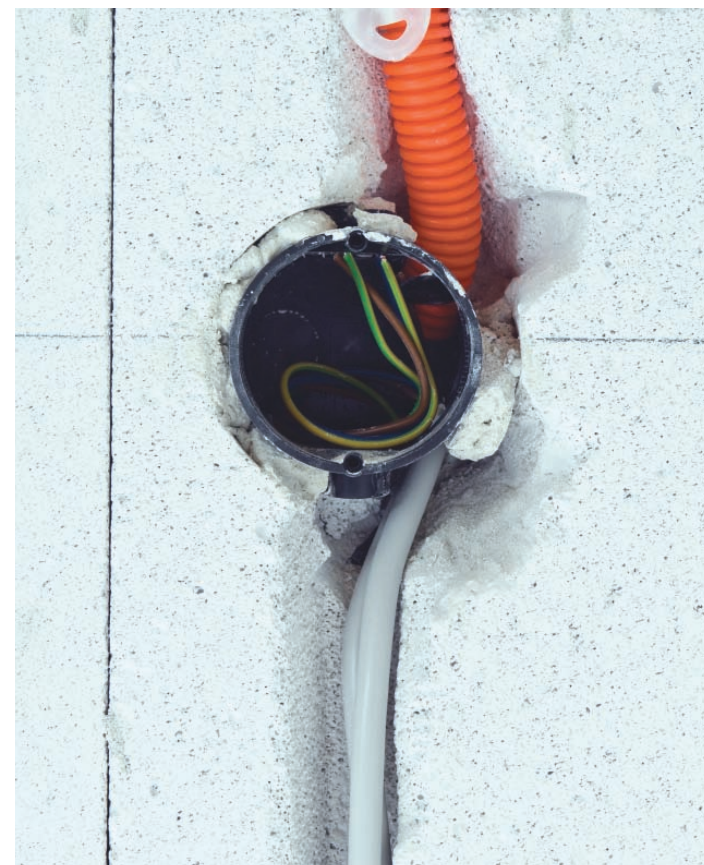
Vodnik N (Neutral) je ničelni vodnik, ki je na eni strani povezan z zvezdiščem vira (sekundarno

navitje transformatorja). Obarvan je s svetlo modro barvo. Vedno ga uporabljamo v nesimetričnih trifaznih in enofaznih sistemih.

Fazni vodnik ali vodnik L ima ponavadi črno, redkeje pa rjavo barvo izolacije. Fazni vodniki L1, L2 in L3 so črni ali rjavi. Če jih je več, imajo bele številke.

V razdelilnih, stikalnih in transformatorskih omarah in postajah pa so vodniki po standardu IEC obarvani tako, da je faza L1 rumena ali oranžna barva, faza L2 zelena in faza L3 vijolična.

V kablilih, ki so dodatno izolirani s plaščem, so posamezni izolirani vodniki združeni. Kabli so lahko zaščiteni na različne načine: z električno zaščito z bakrenimi vertikalnimi žičkami ali horizontalnimi trakovi, mehansko zaščito v obliki jeklenih vertikalnih žičk in horizontalnih trakov, z notranjim plaščem, zunanji plaščem, polnilom ter ekranom, ki ščiti pred električno poljsko jakostjo in lokalnimi preboji.

▶ Vodnike ločimo glede na barvo izolacije, ki jih obdaja.

KABLI

Za distribucijo in razvod

▶ Kot nam je povedala Maja Knap iz podjetja Elektrovod trade, se v elektroenergetski oskrbi do uporabnika uporablja precej različnih kablov. Za distribucijo električne energije so v uporabi visokonapetostni (110-kilovoltni), srednjenapetostni (36- do šestkilovoltni), napetostni (tri- do 0,5-kilovoltni) ter nizkonapetostni (0,3- do 0,0-kilovoltni) kabli. Kabli za dovod do končne uporabnika so tako imenovani PGP- oziroma PPY-kabli, za notranje inštalacije v objektih pa se uporabljajo trde in mehke žice PF/P. Kot je še dodala, so najpogosteje uporabljeni materiali baker in aluminij ter izolativni PVC, HDPE, guma in podobni.

F3 Kabli in omrežja so oglasna priloga časnika Finance.

Urednik priloge:
Dušan Matičič
Tel.: (01) 30 91 509
E-pošta: dusan.maticic@finance.si

Trženje:
Klemen Kostrun
Tel.: (01) 51 30 826
E-pošta: klemen.kostrun@finance.si

Računalniški prelom:
Romina Colnarič

Lektoriranje: Julija Klančičar

Urednik oglasnega uredništva:
Branko Žnidaršič

Napovedujemo oglasno prilogo

VARČUJMO Z ENERGIJO

Izid priloge:
9. november 2010

Informacije za oglaševanje:
Marko Macun,
tel.: (01) 30 91 534,
marko.macun@finance.si

F3 PRILOGA

Finance DODAJAMO VREDNOST

z i k a s www.zikas.si
Prodaja elektro vodnikov, kablov ter ostalega elektro materiala.

V podjetju ZIKAS, d. o. o., se ukvarjamo s prodajo elektrovodnikov in kablov, odlikuje pa nas hitra in zanesljiva dobava. Poleg distribucije standardnih energetskih kablov dobavljamo tudi najrazličnejše vrste kablov, ki se uporabljajo na področju industrializacije in avtomatizacije proizvodnih procesov. Smo zastopnik nemškega proizvajalca kablov TKD KABEL G.m.b.h.

Nekaj pomembnejših projektov, pri katerih smo sodelovali z dobavo kablov:

- hidroelektrarna Morava (Srbija)
- termoelektrarna Plevlja (Črna gora)
- kontejnerska dvigala v Luki Koper, d. o.
- čistilna naprava Ljubljana Zalog
- čistilna naprava Ljubljana Barje
- Cankarjev dom
- predor Rebernice
- predor Cenkova
- remont in novi priklopi v Štore Steelu, d. o. o.
- remont in novi priklopi v Heliosu, d. o. o.
- revitalizacija transportnih sistemov v TE-TOLU, d. o. o.
- napajanje »rotobagra« v Luki Koper, d. d.
- rekonstrukcija mostnih žerjavov v Litostroju Jeklo, d. o. o.
- tovarna oziroma tehnološka linija za proizvodnjo lesnih peletov z letno zmogljivostjo 40 tisoč ton v Vitalesu, d. o. o. (BiH)
- različni projekti po Sloveniji, kjer se zahtevajo kakovostni kabli ter hitra in zanesljiva dobava

E-pošta: info@zikas.si, tel.: 05/99-27-074, faks: 03/54-21-555

ELEKTROVOD d.o.o.
1117 Ljubljana, Devova 5

PRODAJNI PROGRAM:
je prodaja elektroinštalacijskega in drugega elektrotehničnega materiala poslovnim subjektom in tudi končnim kupcem - potrošnikom v trgovini na Devovi 5 v Ljubljani (Šiška)

Našim kupcem nudimo širok izbor izdelkov in dobro založenost trgovine, poslovnim subjektom pa ob nakupu tudi tehnično podporo in prevoz nabavljenega blaga do njihovega gradbišča oz. skladišča.

Oskrbujemo tudi maloprodajne trgovine po vsej državi.

Pri nas lahko kupite ali pa si izposodite visoko kakovostna električna orodja SPIT, ameriškega proizvajalca ITW.

Na slovenskem trgu ekskluzivno zastopamo izdelke podjetja Elektro kontakt d.d. iz Zagreba.

Osnovni cilj, ki ga zasledujemo, je postati eden od ključnih igralcev na področju trženja elektrotehničnih izdelkov, materiala in opreme na slovenskem trgu.